

نقش عوامل محیطی مؤثر بر تخریب گرای (وندالیسم) در کیفیت عرصه‌های عمومی شهری (نمونه موردی: محله کبابیان همدان)^۱

علیرضا بندرآباد^۲

استادیار شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران

سحر اسماعیل پور همدانی

دانشجوی دکترای شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب، تهران، ایران

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۰۲/۳۱

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۱۱/۰۳

چکیده

تخریب گرای به معنی تخریب ارادی اموال عمومی، به عنوان زیرمجموعه‌ای از جرم و یکی از مشکلات مطرح جوامع شهری امروزی می‌باشد. آثار تخریب گرای علاوه بر هزینه‌ها و خسارات مالی وارده بر سرمایه‌های عمومی، موجب کاهش امنیت و در پی آن کاهش سطح کیفیت عرصه‌های عمومی شهری می‌شود. روش تحقیق شامل روش توصیفی تحلیلی و همچنین روش علی پس از وقوع بوده و ابزار گردآوری اطلاعات به صورت پیمایشی با مدل سنجش از طریق مشاهدات میدانی و پرسشنامه از بین شاخص‌های مرکزی، میانگین و میانه و از شاخص‌های پراکندگی، انحراف معیار چند متغیره استفاده شده است. فرض نرمال بودن داده‌ها در سطح معناداری ۵٪ با تکنیک کولموگروف-اسمیرنوف آزمون شده و از آزمون t تک نمونه و آزمون میانگین جامعه با استفاده از نرم‌افزار SPSS نیز استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد، نبود نظارت عمومی، فقدان نورپردازی و وجود علایم و نشانه تخریب، از جمله عوامل مؤثر بر بروز تخریب گرای و کاهش میزان امنیت و کیفیت فضاهای شهری هستند. بنابراین تغییر در عوامل محیطی در فضاهای شهری موجب کاهش و یا تغییر مکان وقوع رفتارهای تخریب گرایانه افراد در فضاهای شهری عمومی می‌شود.

واژگان کلیدی: امنیت، تخریب گرای، عوامل محیطی، کیفیت عرصه‌های عمومی، محله کبابیان همدان.

^۱ این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد سحر اسماعیل پور همدانی با عنوان تحلیل عوامل مؤثر بر تخریب گرای در راستای ارتقا کیفیت عرصه‌های عمومی شهری به راهنمایی دکتر علیرضا بندرآباد در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی می‌باشد.

^۲ علیرضا بندرآباد (نویسنده مسئول) bandarabad@yahoo.com

مقدمه

نحوه طراحی محیط و عوامل محیطی موجود در هر فضای شهری بر نحوه رفتار و عملکرد افراد حاضر در محیط تأثیر گزار است. همین عوامل محیطی هستند که محله‌ای را امن و محله دیگری را نا امن می‌سازند. تخریب‌گرایی^۱ یا وندالیسم^۲ به عنوان زیر مجموعه‌ای از رفتارهای مجرمانه، و در دسته بندی انحرافات اجتماعی، به عنوان یکی از مشکلات مطرح در فضاهای شهری، تأثیر عمده‌ای بر میزان کیفیت فضاهای شهری دارد.

تحقیقات بسیاری در زمینه رفتارهای تخریب‌گرایانه صورت گرفته است که در برخی موارد انگیزه اولیه در ایجاد تمایل به رفتارهای تخریب‌گرایانه، عوامل درونی حاصل از آسیب‌های اجتماعی، مشکلات خانوادگی، اختلالات روحی روانی و یا آموزش‌های غلط افراد عنوان شده است و برخی دیگر نیز معتقد بودند که عوامل محیطی و شرایط فیزیکی، صرف نظر از علت اولیه و یا آنچه که به عنوان عامل درونی پدید آورنده تمایل به تخریب می‌باشد، می‌تواند بستر مناسب و فضای لازم را برای بروز رفتارهای تخریب‌گرایانه ایجاد کند و یا مانع بروز آن شود.

یکی از مهمترین عوامل سنجش کیفیت فضاهای شهری، میزان امنیت در فضاهای عمومی می‌باشد. نه تنها رفتارهای تخریب‌کارانه موجب کاهش امنیت در فضاهای شهری می‌شود، بلکه شرایط محیطی مؤثر بر بروز تخریب‌گرایی نیز در ایجاد فضاهای شهری نا امن مؤثر هستند. و در نتیجه منجر به کاهش سطح کیفیت فضاهای شهری عمومی به دلیل نبود امنیت و همچنین به دلیل وجود آثار تخریب در فضاهای شهری می‌شود. همان طور که (Pakzad, 2011) نیز عنوان می‌کند: "ایجاد امنیت در فضاهای شهری عمومی، به عنوان نیاز اصلی و شرط اولیه رضایت شهروندان از آن فضا می‌باشد. که این امنیت با کنترل و تغییر شرایط محیطی و فیزیکی میسر می‌شود." همچنین (Gehl, 1978) نیز "امنیت ناشی از کنترل جرم در ایجاد آرامش و رضایت مردم از فضاهای شهری در راستای ارتقاء کیفیت فضاهای عمومی شهری را مؤثر می‌داند." بنابراین کنترل رفتارهای تخریب‌گرایانه در فضاهای شهری عمومی می‌تواند در ایجاد امنیت و در راستای بهبود و ارتقاء کیفیت فضاهای شهری مؤثر باشد. در این میان نقش طراحان شهری در تحقق هدف ارتقاء کیفیت فضاهای شهری، با کنترل رفتارهای تخریب‌گرایانه به صورت کاهش و یا تغییر مکان وقوع این رفتارها بسیار مهم و اساسی می‌باشد.

هدف اصلی این پژوهش این است که با توجه به چارچوب نظری تحقیق اثر سه عامل محیطی مؤثر یعنی نظارت‌های عمومی، نورپردازی و علائم و نشانه‌های تخریب در فضاهای شهری عمومی، بر رفتارهای تخریب‌گرایانه افراد در فضاهای شهری عمومی نمونه مورد مطالعه بررسی گردد. بر این اساس سؤالات تحقیق شامل:

۱- نقش نظارت‌های عمومی در فضاهای شهری عمومی محله کبایان بر رفتارهای تخریب‌گرایانه چگونه است؟
 ۲- تا چه حد میزان نورپردازی در بروز رفتارهای تخریب‌کارانه در فضاهای شهری عمومی محله کبایان مؤثر می‌باشد؟

۳- وجود علائم تخریب در فضاهای شهری عمومی محله کبایان چه تاثیری بر رفتارهای تخریب‌کارانه جدید دارد؟

^۱ در طبقه بندی انواع جرائم، اغلب صاحب نظران و محققان، وندالیسم یا تخریب‌گرایی را به مثابه جنایتی خرد و از انواع بزه کاری‌های نوجوانان به شمار آورده‌اند. (Mohseni Tabrizi, 2005).

۴- نقش عوامل محیطی مؤثر بر بروز تخریب گرایبی در کاهش میزان امنیت و کیفیت فضاهای شهری در فضاهای عمومی شهری محله کبابیان چگونه می‌باشد؟

بر این پایه چهار فرضیه‌ی تدوین شده بدین شرح مورد بررسی و اثبات قرار گرفته‌اند:

فرضیه ۱: به نظر می‌رسد در عرصه‌های عمومی شهری محله کبابیان، نبود نظارت‌های عمومی بر فضاهای شهری، موجب افزایش رفتارهای تخریب گرایانه می‌شود.

فرضیه ۲: به نظر می‌رسد در فضاهای شهری عمومی فاقد نور محله کبابیان، رفتارهای تخریب کارانه بیشتری روی می‌دهد.

فرضیه ۳: به نظر می‌رسد که وجود علائم و نشانه‌های تخریب در فضاهای شهری محله کبابیان، موجب افزایش رفتارهای تخریب کارانه می‌شود.

فرضیه ۴: به نظر می‌رسد در عرصه مورد مطالعه، فضاهای شهری فاقد نظارت‌های عمومی، دارای نشانه‌های تخریب، رفتارهای تخریب کارانه بیشتر و امنیت کمتر و در نتیجه کیفیت فضایی کمتری نسبت به سایر فضاها وجود دارد.

مبانی نظری

وندالیسم از واژه وندال گرفته شده است. در حوزه جامعه‌شناسی، تعریف‌های مختلفی از وندالیسم ارائه شده است. Clarke (1991) وندالیسم را تخریب آگاهانه، آزادی و خود خواسته اموال، تاسیسات و متعلقات عمومی می‌داند. همچنین در اغلب تعاریف مطرح شده در مباحث انحرافات و آسیب‌های اجتماعی، وندالیسم به عنوان رفتاری معطوف به تخریب، خرابکاری اموال، تاسیسات و متعلقات عمومی آمده است. (Mohseni Tabrizi, 2005, 12) تخریب گرایبی پدیده‌ای است که ریشه در رشد شهر نشینی دارد و با بسط تمدن شهری و زندگی ماشینی و نیز تحمیل مقررات خشک نظام شهری در دوره جدید افزایش یافته است. این نا بهنجاری در محیط شهری و در قلمرو خدمات شهری باعث خسارت اجتماعی و اقتصادی فراوانی شده و برای حیات اجتماعی و فردی آثار مخربی در پی دارد و با اصول مسلم نظام اجتماعی در تعارض است (Fathi & Mohammadi, 2011, 2) رفتاری را می‌توان تخریب گرایبی (وندالیسم) خواند که ضمن دارا بودن جنبه‌های خشونت و تخریب، ویژگی‌های زیر را داشته باشد:

الف) صدمه به چیزهایی که متعلق به دیگران است و نه شخص تخریب گرا. (بدین معنی که در صورتی که شخص تخریب کار دست به تخریب اموال خویش بزند، این تخریب در دسته بندی وندالیسم قرار نمی‌گیرد و تنها تخریب وسایل عمومی و اموال غیر را می‌توان وندالیسم نامید.)

ب) صدمه به اموال عمومی و مردم

ج) در کل، هر خسارتی که دیگری باید آن را جبران کند و مسئولیت خسارت وارده بر عهده اوست (Navah & Koopai, 2013, 2 extract of Mortezaei, 2006, 12)

در طبقه بندی انواع جرائم، اغلب صاحب نظران و محققان، وندالیسم یا تخریب گرایبی را به مثابه جنایتی خرد و از انواع بزه کاری‌های نوجوانان به شمار آورده‌اند (Mohseni Tabrizi, 2005, 14)

فلسفه استفاده از طراحی برای کاهش تخریب گرای، کاهش فرصت‌ها و قابلیت‌ها برای وقوع جرم است. شیوه‌ها و ابزارهایی همچون "طراحی فضاهای قابل دفاع"، "طراحی محیطی برای جلوگیری از تخریب گرای"، "ایجاد حس تعلق خاطر از طریق مالکیت"، "مشارکت و مسئولیت در فضا" و "مجموعه اقداماتی که منجر به زیباسازی محیط و فضای شهری" می‌شوند، می‌توانند به میزان قابل توجهی مانع از بروز این پدیده در سطح شهر و فضاهای همگانی آن شوند (Feizi et al, 2009, 1).

- نظریه برآیند کلارک

آر. کلارک کوشیده است با ارائه مدلی علی - توصیفی به تحلیل مجموعه‌ای از متغیرهای متعامل اجتماعی و روانشناختی در فرایند پیدایی رفتار تخریب گرایانه بپردازد. کلارک با استعانت از یک رویکرد روانشناسی اجتماعی، گروهی از متغیرهایی را که اصالتاً بیرونی هستند و آنهایی که ماهیتاً درونی دارند را به عنوان متغیرهای مستقل (علت) تأثیر گذار بر رفتار بزهکارانه در نظر می‌گیرد. کلارک با قرار دادن مجموعه متغیرهای متعامل در هشت گروه مستقل و در عین حال مرتبط در الگوی تنظیمی، متغیرهای متشکل هر یک از گروه‌های هشتگانه را نمایش می‌دهد. به طور کلی گروه ۱ تا ۵ مدل کلارک شروطی لازم در نظر آمده‌اند که زمینه‌های گرایش فرد به بزهکاری را فراهم می‌سازند. گروه متغیرهای ۶ تا ۸ در مدل ارائه شده با متغیرهایی مشخص شده‌اند که به طور مستقیم بر تصمیم و تمایل فرد در ارتکاب جرم یا بزه‌ای خاص نظیر تخریب گرای مؤثراند. در گروه هفتم متغیرها، که کلارک آن را شرایط، موقعیت‌ها و وضعیت‌های خاص می‌نامد احتمال بروز رفتارهای تخریب گرایانه بیشتر است. مثلاً خیابانهای تاریک و خلوت، خانه‌های خالی و مکانهایی که سابقه تخریب گرای در آنها بوده و بالاخره اشیا و موضوعاتی که قبلاً تخریب کاران ویران کرده‌اند، بیشتر در معرض تخریب گرای قرار دارند و در آنها تخریب دخیل است (Clarke, R. 1991 of Mohseni Tabrizi, 2001, 13, extract).

Metani & Lobova (2004) نیز، تأثیر عوامل فیزیکی محیط را بر بروز رفتارهای تخریب گرایانه عنوان کرده است. Wilson & Kelling (1982)، در مطالعه‌ای با عنوان پدیده "پنجره‌های شکسته" در مجموع زوال فضای فیزیکی، مخصوصاً به همراه رفتارهای بی نظمانه را عامل وقوع جرائم و خشونت‌ها می‌دانند. به عقیده ویلسون و کلینگ، زوال فیزیکی مجاور، در ترکیب با افزایش رفتارهای بی نظمانه، مکان‌هایی تولید می‌کند که برای جذب افرادی که مستعد غارتگری گوناگون مانند رفتارهای مجرمان هستند جذاب است. تیموئی در تحقیقی با عنوان زوال فیزیکی، بی نظمی و جرم ارتباط قابل توجهی بین بی نظمی و شرایط فیزیکی با جرم را نشان داده است که در آن رابطه‌ی مستقیم قوی بین بی نظمی و جرم و رابطه‌ی مستقیم متوسطی بین جرم با زوال فیزیکی وجود داشت (Timothy, 2006: 174).

- فضاهای مورد تخریب

تخریب گرای در فضاهای عمومی و نیمه عمومی شهری اغلب به صورت دیوار نویسی، نوشتن بر روی درخت، تخریب تلفن عمومی، تخریب اموال حمل و نقل عمومی، تخریب اموال سینما، تخریب اموال و وسایل مدرسه،

ورزشگاه‌ها، تخریب فضاهای سبز به خصوص اموال پارک‌ها و مبلمان موجود در معابر عمومی، تخریب نرده خیابانها، شکستن لامپ و تخریب سیستم‌های روشنایی، تخریب دستشویی‌های عمومی، تخریب اتومبیل‌های شخصی، تخریب آثار تاریخی و... مشاهده می‌شود.

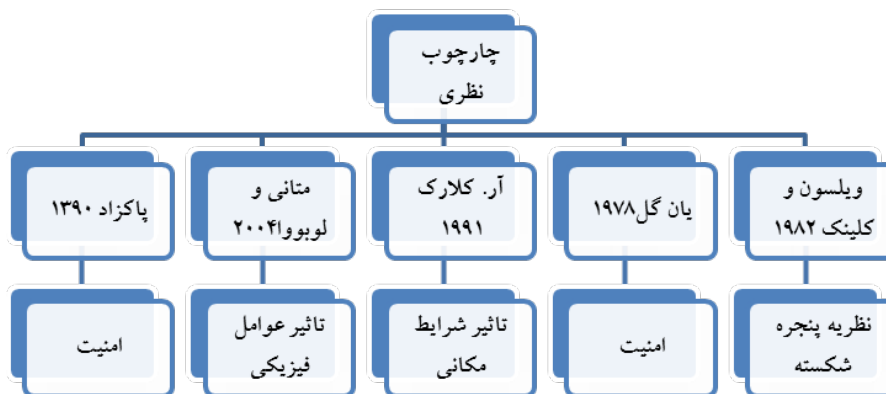
- متغیرهای مؤثر بر تخریب گرای و چارچوب مفهومی تحقیق

سن و جنسیت، انگیزه تفریح، تراکم جمعیت، شرایط درونی و محیط خانواده، هم‌رنگی با جامعه، عدم وجود نظارت در فضا، میزان نورپردازی، وجود نشانه‌های تخریب، آلودگی محیط، نبود احساس تملک و نداشتن حس تعلق به فضای شهری مورد نظر و... از جمله متغیرهای مؤثر بر بروز تخریب گرای هستند. جدول ۱ بیان‌کننده جمع‌بندی نظریات پیرامون مبحث تخریب گرای در جامعه شهری و نمودار ۱ شامل چارچوب مفهومی این تحقیق بر اساس اهداف و سؤالات آن است.

تصاویر ۱ تا ۴: مرکز محله کبابیان (نمونه مطالعه): فضاهای رها شده و بی‌نظم به عنوان نشانه‌های تخریب

Source: authors field observation

نمودار ۱: چارچوب مفهومی پژوهش

Source: Authors literature review

جدول ۱: جمع بندی نظریه‌های مربوط به تخریب گرایی یا وندالیسم

نظریه پرداز	علل وندالیسم
جب (۲۰۰۹)	پیوندهای ضعیف اجتماعی
لونسترین (۲۰۰۰)	تأثیر بیشتر عدم وجود پدر یا وجود ناپدری در خانه
مایر و دیگران (۲۰۰۲)	محیط مدرسه و نوع برخورد مسئولین آن با دانش آموزان
لایندستروم و همکاران (۲۰۰۳)	تأثیر سرمایه اجتماعی و عوامل فردی و میزان مشارکت اجتماعی
متانی و لوبووا (۲۰۰۴)	شهر نشینی، نبود امنیت و تغییر شرایط اجتماعی و فیزیکی
فیشر، ناسال (۱۹۹۲)	رابطه قوی بین خشونت و محیط فیزیکی - اجتماعی
گرینبرگ، روهه و ویلیامز (۱۹۷۷)	رابطه قوی بین خشونت و محیط فیزیکی - اجتماعی
ونیومن (۱۹۷۳)	رابطه قوی بین خشونت و محیط فیزیکی - اجتماعی "فضاهای قابل دفاع"
جاکوئیس (۱۹۶۱)	نقش ویژگی‌های فیزیکی فضاها در بروز خشونت
آر. کلارک (۱۹۹۱)	مدل علی - توصیفی. دسته بندی هشتمانه عوامل موثر بر وندالیسم: ۱. شرایط نخستین رشد، ۲. نقش توارث، ۳. شکل‌گیری شخصیت بزهکار، ۴. عوامل جمعیتی، اجتماعی و اقتصادی، ۵. فرایند جامعه پذیری، ۶. بحران‌ها و وقایع، ۷. شرایط، موقعیت‌ها و وضعیت‌های خاص، ۸. حالات و وضعیت‌های انگیزی فرد
راجر ترانسیک	کشف فضاهای گمشده و تأثیر آن بر وندالیسم
گوری (۱۸۳۳) و کتله (۱۸۴۲)	ارتباط فضا با خشونت
مجارچی (۱۹۷۷)	رابطه قوی بین خشونت و محیط فیزیکی - اجتماعی
ناسی، تیتلبام و پرائر (۱۹۷۷)	رابطه قوی بین خشونت و محیط فیزیکی - اجتماعی
جفری (۱۹۷۱)	خشونت و محیط فیزیکی
محسنی تبریزی (۲۰۱۱)	عوامل فیزیکی و اجتماعی
مقصودی و بنی فاطمه	عدم کنترل افراد بر هیجانات و اختلالات رفتاری، نارسایی در خدمات رفاهی شهری و وضعیت اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی. هم‌رنگی با اجتماع.
اسحق ارجمند سیاهپوش و همکاران نقش عوامل اجتماعی در تبیین رفتارهای وندالیستی (۱۳۹۲)	
فتحی و محمدی (۲۰۱۱)	بیگانگی اجتماعی
فیضی و همکاران (۱۳۸۷)	فلسفه استفاده از طراحی برای کاهش تخریب گرایی. طراحی فضاهای قابل دفاع و ابزارهایی همچون ایجاد حس تعلق خاطر از طریق مالکیت، مشارکت و مسئولیت در فضا
شایویت و راتنر (۱۹۸۸)	تبیین شکل توزیع سنی بزهکاری (سطوح موقعیت تحصیلی، تجربه کاری، منزلت شغلی و اقتدار شغل، مدت زمان ترک مدرسه، مدت زمان ازدواج و مدت زمان اتمام خدمت وظیفه)
نواح و کوپایی (۲۰۱۲)	رابطه‌ی بین جنسیت و گرایش به وندالیسم
هوبر (۱۹۹۱)	تأثیر تراکم بر وندالیسم
میر و کلیارد	اعتراض به موقعیت مبهم در ساختار اجتماعی و تفریح
ویلسون و کلینک (۱۹۸۲)	نظریه پنجره‌های شکسته و تأثیر عوامل تخریب و یا جرم قبلی بر وقوع جرم جدید (تخریب جدید)
پاکزاد (۲۰۱۱)	تأثیر میزان امنیت بر ارتقاء کیفیت عرصه‌های عمومی شهری
یان گل (۱۹۷۸)	تأثیر ایجاد امنیت حاصل از کنترل جرم بر ارتقاء کیفیت عرصه‌های عمومی شهری

Source: Authors literature review

روش پژوهش

در این پژوهش از روشهای ترکیبی شامل توصیفی، تحلیلی و تحقیق علی پس از وقوع استفاده شده است. گرد آوری اطلاعات نیز به روش پیمایشی با استناد به مطالعات کتابخانه‌ای - اسنادی و همچنین برداشت رفتارها از طریق تنظیم پرسشنامه و مشاهدات میدانی پرداخته شده است. حجم نمونه در توزیع پرسشنامه از طریق فرمول کوکران ۱۰۰ نفر محاسبه شده (Hafeznia, 2013) و حجم نمونه در مشاهدات میدانی، کل معابر محله کبابیان در نظر گرفته شده است. در این فرمول N حجم جمعیت یا جامعه و s^2 واریانس صفت در جامعه است. حجم نمونه کوکران در جامعه مورد بررسی با ضریب اطمینان ۹۵٪ و احتمال خطای ۰۰۵٪ استفاده شده است. با توجه به ضریب اطمینان ۹۵٪ مقدار t برابر با ۱.۹۶ می‌باشد.

$$n = Nt^2s^2 / Nd^2 + t^2s^2$$

$$n = (t^2pq/d^2) / 1 + 1/N((t^2pq/d^2) - 1)$$

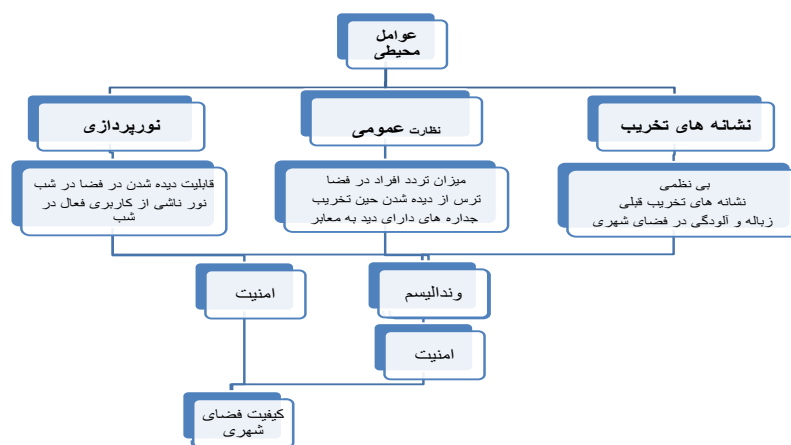
در این فرمول $N = 2500$ حجم جامعه مورد نظر را نشان می‌دهد. p درصد توزیع صفت مورد نظر (در اینجا تمایل به تخریب کاری) در جامعه می‌باشد. و q درصد افرادی است که فاقد آن صفت در جامعه هستند. d تفاضل نسبت واقعی صفت در جامعه با میزان تخمین محقق برای وجود آن صفت در جامعه است و دقت نمونه‌گیری نیز به آن بستگی دارد. در شرایطی که نسبت توزیع صفت و عدم توزیع آن مشخص نباشد q و p هر کدام برابر 0.5 خواهند بود.

$$n = (1.96^2 * 0.5 * 0.5 / 0.05^2) / 1 + 1 / 2500 ((1.96^2 * 0.5 * 0.5) / 0.05^2 - 1) = 99$$

بنابراین حجم نمونه پرسشنامه تعداد ۱۰۰ نفر در نظر گرفته شده است.

در مشاهدات میدانی به روش تحقیق علی پس از وقوع، برداشت داده‌ها انجام گرفته است. روش تحقیق علی پس از وقوع، از روشهای تحقیق نیمه تجربی است و هدف کشف و بررسی روابط بین عوامل و شرایط خاص یا نوعی رفتار که قبلاً وجود داشته یا روی داده است، از طریق مطالعه نتایج حاصل از آنهاست (Sedigh, 1993, 34). در مدل سنجش مشاهدات میدانی، متغیرهای عوامل محیطی و تخریب گرای و در مدل توزیع پرسشنامه، کلیه متغیرهای تحقیق مورد سنجش قرار می‌گیرند. داده‌های کیفی حاصل از مشاهدات میدانی، به داده‌های کمی تبدیل و سپس تحلیل‌های آماری و نهایتاً تحلیل کیفی انجام می‌شود. در تحلیل داده‌های پرسشنامه‌ها نیز از روش تحلیل آماری SPSS استفاده شده است.

مدل مفهومی تحقیق در ارتباط با معیارهای سنجش:

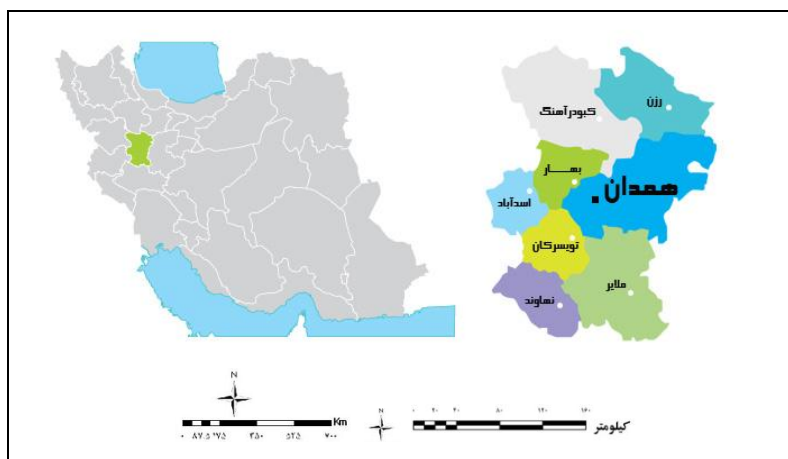

(Source: Authors literature review)

یافته‌های تحقیق

در این پژوهش نمونه موردی محله مسکونی - تجاری کبابیان می‌باشد. محله کبابیان در منطقه محصور بین خیابانهای بوعلی و شریعتی و چهارباغ خواجه رشید در حلقه اول کمربندی شهر همدان قرار گرفته است. محدوده بافت محله کبابیان، در منطقه ۱ از مناطق ۴ گانه شهرداری همدان که در مرکزیت شهر همدان استقرار دارد، واقع شده است. نزدیکی محله کبابیان به مرکز شهر همدان و ارتباط آن با مراکز تجاری و اداری مهم شهر از یک سو، و ارزش هویتی

آن به لحاظ وجود ابنیه ارزشمند قدیمی در آن و معرف بودن محله به عنوان مکانی شناس در اذهان شهروندان از روزگاران قدیم تا اکنون، اهمیت کنترل رفتارهای تخریب کارانه در جهت افزایش کیفیت فضایی این محل را دو چندان نموده است. امروزه اهمیت به تخریب گرایي (وندالیسم) در مناطق مرکزی شهر، از جمله محله کبایان، به علت وجود آثار وندالیسم، فرسودگی و در مواردی متروکه شدن بناها و نیازهای توسعه شهری، همچنین در راستای استفاده از بافت‌های قدیمی شهر و از سوی دیگر ارزش‌های فرهنگی و هنر اسلامی ایرانی موجود در اغلب این بافت‌ها، که بخشی از فرهنگ ملی ما را تشکیل می‌دهند، باید بیش از پیش مورد توجه و اهمیت قرار گیرد.

تصویر موقعیت استان همدان در ایران
(Source: irannama.iran.ir, 2016)

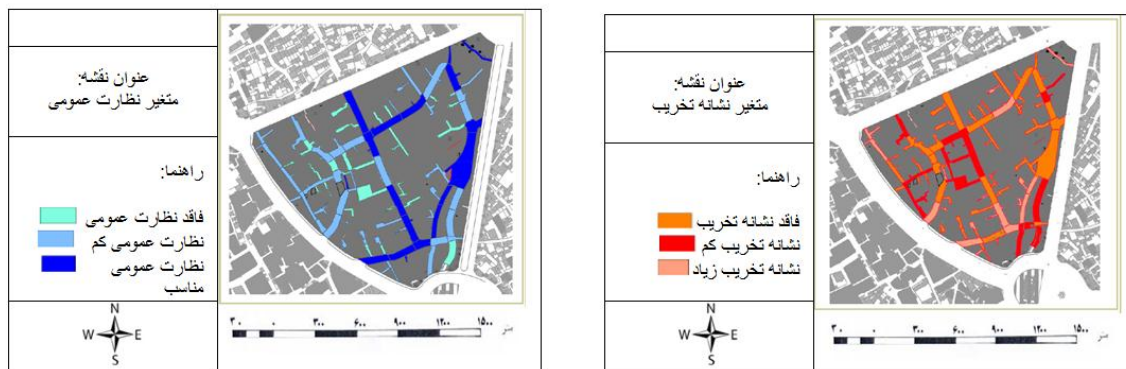
بررسی عوامل محیطی مؤثر بر رفتارهای تخریب گرایانه در محله کبایان به عنوان نمونه‌ای از فضاهای شهری قدیمی و جامعه سنتی ایرانی، و موقعیت چندگانه محله کبایان، شرایط ویژه و حساسی را برای هر گونه بازنگری در طراحی شهری پیش گیرانه جرم، در مناطق مذکور ایجاد کرده و آن را از یک سوی به شناسایی عوامل مؤثر بر تخریب گرایي (وندالیسم) در این بافت‌ها و از سوی دیگر به یافتن راه حل‌هایی به منظور کنترل تخریب گرایي در فضاهای شهری قدیمی ایرانی ملزم می‌نماید.

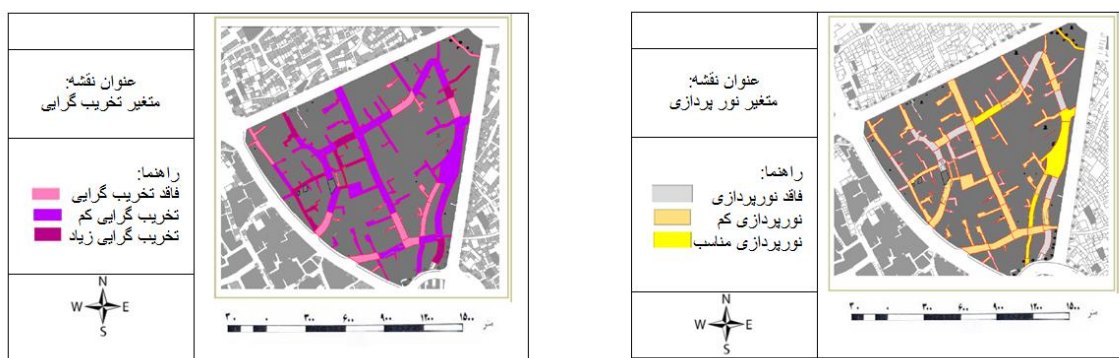
در این پژوهش مشاهدات میدانی مربوط به همه متغیرها را که اغلب به صورت کیفی هستند، تبدیل به داده‌های کمی شده و به صورت کد گذاری در فرم‌هایی منتقل شده است به نحوی که هرکد محل دارای کدی مربوط به متغیر برداشت شده می‌باشد. تقسیم بندی کد محل‌ها بر اساس طول معبر، دارا بودن پیوستگی و وحدت در فضا، دارا بودن

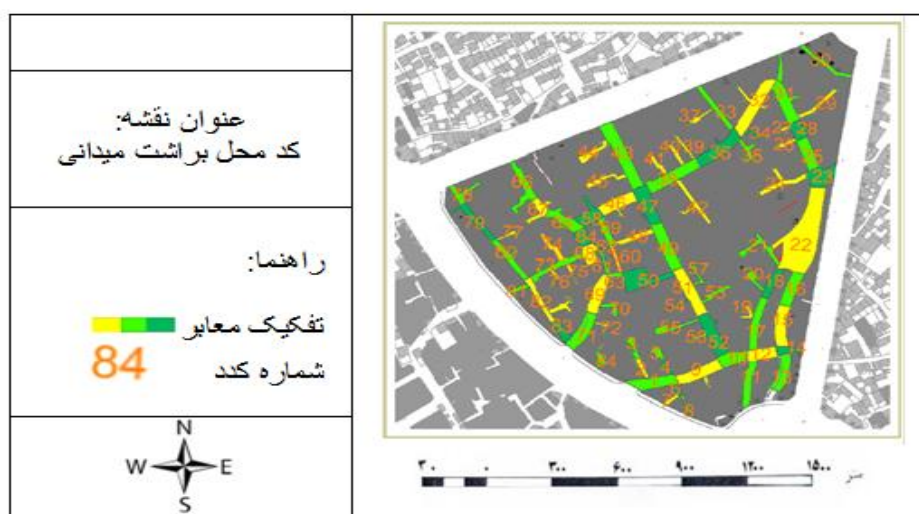
میزان متغیرهای مورد برداشت یکسان و جداسازی فضاها در ذهن ساکنین و عابرین از فضای شهری مورد نظرو داشتن مرز و محدوده مشخص وعدم پیوند ارتباطی با فضاها نمایان، انجام شده است. در مجموع کلیه معابر محله کبایان شامل "۸۴" کد محل می باشد. داده های برداشت شده به صورت نقشه، جداول شماره ۳ الی ۵ و عکس ثبت شده اند.

نقشه ۱: مشاهدات میدانی متغیر نشانه های تخریب نقشه ۲: مشاهدات میدانی متغیر نظارت های عمومی

نقشه ۳: مشاهدات میدانی متغیر نور پردازی نقشه ۴: مشاهدات میدانی متغیر تخریب گرای

نقشه ۵: کد محل های برداشت شده در مشاهدات میدانی متغیرها

(Source:hamedan topographical organization with field observation' s writers,2016)

در این روش ثبت مشاهدات میدانی، داده‌های کیفی مشاهده شده را تبدیل به داده‌های کمی کرده و در جدول مربوطه، هر کد محل را با توجه به کد مربوط به متغیر کیفی برداشت شده، مشخص شده‌اند. بعنوان مثال نحوه کد گذاری داده‌ها و تبدیل داده کیفی به کمی، بدین صورت می‌باشد:

متغیر نورپردازی مناسب: در برداشت داده‌ها، فضاها فاقد هر گونه نورپردازی با کد "۰" و فضاها دارای نورپردازی کم با کد "۱" و فضاها دارای نورپردازی مناسب و کافی با کد "۲" مشخص شده است.

برای متغیر وجود نظارت‌های عمومی، متغیر وجود نشانه‌های تخریب و متغیر وجود تخریب گرایسی (وندالیسم) نیز به همین صورت عمل شده و در برداشت‌های میدانی متغیرهای کیفی تبدیل به متغیرهای کمی شده است و به صورت جدول نمایش داده شده است.

جدول ۳: جمع بندی برداشت داده‌های متغیرهای نظارت عمومی

کد متغیرها	متغیر نظارت عمومی	متغیر تخریب گرایسی	تعداد کد محل	درصد در کل کد محل‌ها	درصد در گروه میزان نظارت‌های عمومی
۰....۰	فاقد نظارت عمومی	فاقد تخریب گرایسی	۱	٪۰.۱	٪۰.۴
۱....۰	فاقد نظارت عمومی	تخریب گرایسی کم	۲۲	٪۲.۶	٪۸.۵
۲....۰	فاقد نظارت عمومی	تخریب گرایسی بالا	۳	٪۰.۳	٪۱.۱
۰....۱	نظارت عمومی کم	فاقد تخریب گرایسی	۱۲	٪۱.۴	٪۲.۹
۱....۱	نظارت عمومی کم	تخریب گرایسی کم	۲۱	٪۲.۵	٪۵.۰
۲....۱	نظارت عمومی کم	تخریب گرایسی بالا	۹	٪۱.۱	٪۲.۱
۰....۲	نظارت عمومی مناسب	فاقد تخریب گرایسی	۸	٪۱.۰	٪۵.۰
۱....۲	نظارت عمومی مناسب	تخریب گرایسی کم	۸	٪۱.۰	٪۵.۰
۲....۲	نظارت عمومی مناسب	تخریب گرایسی بالا	۰	٪۰.۰	٪۰.۰

(Source: authors' field observation)

جدول ۴: جمع بندی برداشت داده‌های متغیر نورپردازی

کد متغیرها	متغیر نورپردازی	متغیر تخریب گرایسی	تعداد کد محل	درصد در کل کد محل‌ها	درصد در گروه میزان نورپردازی
۰....۰	فاقد نور	فاقد تخریب گرایسی	۴	٪۰.۵	٪۱.۳
۱....۰	فاقد نور	تخریب گرایسی کم	۲۱	٪۲.۵	٪۷.۰
۲....۰	فاقد نور	تخریب گرایسی بالا	۵	٪۰.۶	٪۱.۷
۰....۱	نورپردازی کم	فاقد تخریب گرایسی	۱۵	٪۱.۸	٪۳.۱
۱....۱	نورپردازی کم	تخریب گرایسی کم	۲۶	٪۳.۱	٪۵.۴
۲....۱	نورپردازی کم	تخریب گرایسی بالا	۷	٪۰.۸	٪۱.۵
۰....۲	نورپردازی مناسب	فاقد تخریب گرایسی	۲	٪۰.۲	٪۳.۳
۱....۲	نورپردازی مناسب	تخریب گرایسی کم	۴	٪۰.۵	٪۶.۶
۲....۲	نورپردازی مناسب	تخریب گرایسی بالا	۰	٪۰.۰	٪۰.۰

(Source: authors' field observation)

جدول ۵: جمع بندی برداشت داده‌های متغیر نشانه تخریب

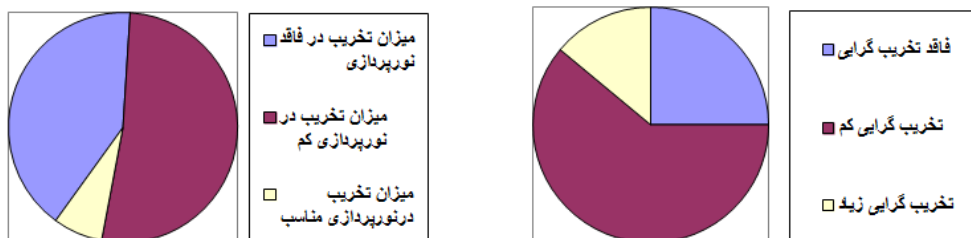
کد متغیرها	متغیر نشانه تخریب	متغیر تخریب گرایسی	تعداد کد محل	درصد در کل کد محل‌ها	درصد در گروه میزان نشانه تخریب
۰....۰	فاقد نشانه تخریب	فاقد تخریب گرایسی	۱۹	٪۲.۳	٪۱.۰۰
۱....۰	فاقد نشانه تخریب	تخریب گرایسی کم	۰	۰	٪۰.۰۰
۲....۰	فاقد نشانه تخریب	تخریب گرایسی بالا	۰	۰	٪۰.۰۰
۰....۱	نشانه تخریب کم	فاقد تخریب گرایسی	۲	٪۰.۲	٪۰.۰۵
۱....۱	نشانه تخریب کم	تخریب گرایسی کم	۴۰	٪۴.۸	٪۹.۵
۲....۱	نشانه تخریب کم	تخریب گرایسی بالا	۰	٪۰.۰۰	٪۰.۰۰
۰....۲	نشانه تخریب بالا	فاقد تخریب گرایسی	۰	٪۰.۰۰	٪۰.۰۰
۱....۲	نشانه تخریب بالا	تخریب گرایسی کم	۷	٪۰.۸	٪۳.۰
۲....۲	نشانه تخریب بالا	تخریب گرایسی بالا	۱۶	٪۱.۹	٪۷.۰

(Source: authors' field observation)

بحث و تحلیل

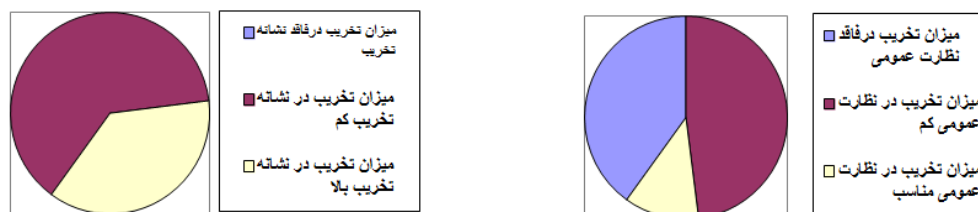
از مجموع ۸۴ کد محل، ۲۱ کد محل معادل ۲۵٪، فاقد متغیر تخریب گرای، ۵۱ کد محل، معادل ۶۱٪ دارای تخریب گرای کم و ۱۲ کد محل معادل ۱۴٪ دارای تخریب گرای زیاد بوده‌اند. به عبارتی در ۷۵٪ کل معابر برداشت شده آثار تخریب گرای مشاهده شده است.

در ۹۸٪ معابر دارای نشانه تخریب (کد "۱" و "۲")، آثار تخریب گرای مشاهده شده است. و ۱۰۰٪ معابر فاقد نشانه، فاقد تخریب گرای نیز بوده‌اند. به این معنی که در معبری که هیچ گونه نشانه تخریبی (اعم از آلودگی، بی نظمی و نشانه‌های وجود جرم و بزه کاری و...) مشاهده نشده است، هیچ گونه تخریب گرای نیز رخ نداده است. به عبارتی در کلیه معابر فاقد نشانه (معادل ۱۰۰٪ معابر فاقد نشانه و نه کلیه معابر موجود در حجم نمونه) هیچ گونه تخریب گرای مشاهده نشده است. همچنین ۹۶٪ از معابر فاقد نظارت عمومی، دارای آثار تخریب گرای (کد "۱" و "۲") بوده‌اند و ۳۴٪ از معابر دارای نظارت (کد "۱" و "۲")، فاقد تخریب گرای بوده‌اند. ۸۷٪ از فضاهای فاقد نورپردازی، دارای تخریب گرای (کد "۱" و "۲") بوده‌اند. ۳۱٪ از فضاهای دارای نورپردازی (کد "۱" و "۲")، نیز فاقد تخریب گرای بوده‌اند. از مجموع تخریب‌های انجام شده، ۴۰٪ فاقد نظارت عمومی و ۶۰٪ دارای نظارت عمومی (کد "۱" و "۲") بوده‌اند. همچنین از مجموع تخریب‌های انجام شده، ۰٪ فاقد نشانه و ۱۰۰٪ دارای نشانه بوده‌اند. از مجموع تخریب‌های انجام شده، ۴۱٪ فضاهای فاقد نورپردازی و ۵۹٪ فضاهای دارای نورپردازی (کد "۱" و "۲") بوده‌اند. بنابراین از مجموع تخریب‌های انجام شده در محله کبایان، ۴۱٪ فاقد نورپردازی، ۱۰۰٪ دارای نشانه تخریب و ۴۰٪ فاقد نظارت عمومی بوده‌اند. در ۹۸٪ معابر دارای نشانه تخریب، ۹۶٪ از معابر فاقد نظارت عمومی، ۸۷٪ از فضاهای فاقد نورپردازی، دارای تخریب گرای بوده‌اند.

نمودار ۱: میزان درصد تخریب گرای در معابر محله کبایان نمودار ۲: میزان درصد تخریب در شرایط نورپردازی

Source: authors

نمودار ۳: میزان درصد نظارت عمومی در معابر نمودار ۴: میزان درصد نشانه تخریب موجود در معابر

Source: authors

بنابراین و با توجه به یافته‌های فوق، نبود نظارت‌های عمومی در فضاهای شهری عمومی محله، موجب افزایش رفتارهای تخریب گرایانه می‌شود. از سوی دیگر فقدان نورپردازی در فضاهای شهری عمومی محله نیز موجب

افزایش رفتارهای تخریب گرایانه شده است. همچنین وجود نشانه تخریب در عرصه‌های عمومی شهری محله مورد مطالعه، موجب افزایش رفتارهای تخریب گرایانه می‌شود.

در روش‌های توصیفی تلاش بر آن است تا با ارائه جدول و استفاده از ابزارهای آمار توصیفی نظیر شاخص‌های مرکزی و پراکندگی، به توصیف داده‌های تحقیق پرداخته شود، تا این امر به شفافیت موضوع کمک کند. جدول شماره ۶ شامل آمار توصیفی برای همه متغیرهای به‌کاررفته در تحقیق می‌باشد. در بخش اول مهم‌ترین شاخص‌های مرکزی و پراکندگی متغیر دهی تحقیق ارائه شده است. از بین شاخص‌های مرکزی، میانگین و میانه و از شاخص‌های پراکندگی، انحراف معیار متغیره استفاده شده است. منظور از ضریب تغییرات میزان تغییرات در میزان و شدت هر متغیر می‌باشد. همان تغییراتی که در جدول ۳ تا ۵ به صورت کدهای کمی (۱, ۰, ۲) عنوان شده است. به طور مثال در ردیف مربوط به متغیر نورپردازی، میزان تغییرات این متغیر عنوان شده است.

یکی از پیش‌فرض‌های اصلی بررسی نرمال بودن توزیع متغیرهای مورد بررسی است. برای آزمون نرمال بودن داده‌ها، روش‌های مختلفی مورد استفاده قرار می‌گیرد، از جمله این روش‌ها استفاده از شکل توزیع و یا به عبارت دیگر محاسبه کجی و چولگی متغیرهای پژوهش است، که محققان معتقدند هرگاه کجی و چولگی داده‌ها بین ۲ و -۲ باشد، توزیع متغیرها نرمال است (Momeni, 2002).

جدول ۶: آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیر	میانگین	انحراف معیار	واریانس	ضریب تغییرات
نبود نظارت‌های عمومی بر فضای شهری (فرضیه ۱)	۴.۷۴۰	۰.۰۲۸	۰.۰۷۹	۰.۰۰۶
فقدان نورپردازی در فضای شهری (فرضیه ۲)	۴.۶۵۰	۰.۰۵۶	۰.۳۱۶	۰.۰۱۲
وجود علائم و نشانه‌های تخریب (فرضیه ۳)	۴.۴۳۶	۰.۰۳۷	۰.۱۳۸	۰.۰۰۸
امنیت کمتر و کاهش کیفیت فضاها شهری (فرضیه ۴)	۴.۷۴۸	۰.۰۳۱	۰.۰۹۴	۰.۰۰۶

Source: authors

در این پژوهش از تکنیک کولموگوروف-اسمیرنوف برای تعیین نرمال بودن توزیع داده‌ها استفاده شده است. در تحلیل عاملی تأییدی و مدلیابی معادلات ساختاری نیازی به نرمال بودن تمامی داده‌ها نیست بلکه باید عامل‌ها (سازه‌ها) نرمال باشند (Habibi, 2013, extract of Celain, 2010). بنابراین فرض نرمال بودن داده‌ها در سطح معناداری ۵٪ با تکنیک کولموگوروف-اسمیرنوف آزمون شده است. برای این آزمون فرض‌های آماری به صورت زیر تنظیم می‌شود:

H_0 : توزیع داده‌های مربوط به هر یک از متغیرها نرمال است

H_1 : توزیع داده‌های مربوط به هر یک از متغیرها نرمال نیست

نتایج آزمون نرمال بودن داده‌ها در جدول شماره ۷ ارائه شده است.

جدول ۷: آزمون نرمال بودن توزیع داده‌ها

متغیر	مقدار K.S	درجه آزادی	وضعیت
نبود نظارت‌های عمومی بر فضای شهری	۰.۲۶۴	۱۰۰	نرمال
فقدان نورپردازی در فضای شهری	۰.۳۳۳	۱۰۰	نرمال
وجود علائم و نشانه‌های تخریب	۰.۱۳۱	۱۰۰	نرمال
امنیت کمتر و کاهش کیفیت فضاها شهری	۰.۲۵۳	۱۰۰	نرمال

Source: authors

پس از آنکه مقیاس مورد استفاده تأیید گردید از داده‌های گردآوری شده با استفاده از آزمون t تک نمونه برای اثبات فرضیات پژوهش استفاده شده است. چون از مقیاس لیکرت پنج درجه استفاده شده است بنابراین بیان آماری فرضیه‌های تحقیق به صورت زیر خواهد بود:

$$H_0 : \mu \leq 3$$

$$H_1 : \mu > 3$$

این آزمون در سطح اطمینان ۹۵٪ صورت گرفته است بنابراین سطح خطا ۰/۰۵ است به عبارت دیگر سطح خطا $\alpha=5\%$ است. لذا چنانچه مقدار آماره آزمون (مقدار معناداری یا همان P-Value) از سطح خطا کوچکتر باشد، فرض صفر رد خواهد شد و ادعای آزمون یعنی فرضیه پژوهشی مربوط تأیید خواهد شد. در غیر اینصورت دلیلی برای رد فرض صفر نخواهد بود.

فرضیه ۱: به نظر می‌رسد در عرصه‌های عمومی شهری محله کبابیان، نبود نظارت‌های عمومی برفضا‌های شهری، موجب افزایش رفتارهای تخریب گرایانه می‌شود.

براساس نتایج مندرج در جدول شماره ۸ مقدار معناداری ۰.۰۰۰ بدست آمده است که کوچکتر از سطح خطا (۰/۰۵) محاسبه شده است. بنابراین موارد فرض صفر رد می‌شود. همچنین حد بالا و پائین فاصله اطمینان مقداری بزرگتر از صفر بوده (مثبت) و با عنایت به اینکه مقدار میانگین عددی بزرگتر ۳ بدست آمده است ادعای پژوهش تأیید می‌شود. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت در فضا‌های شهری عمومی محله کبابیان، نبود نظارت‌های عمومی برفضا‌های شهری، موجب افزایش رفتارهای تخریب گرایانه می‌شود و این فرضیه تأیید می‌گردد.

جدول ۸: نتایج آزمون t تک نمونه فرضیه اول پژوهش

فاصله اطمینان ۹۵٪		مقدار معناداری	میانگین	مقدار t	فرضیه‌های پژوهش
حد پائین	حد بالا				
۱.۶۸	۱.۷۹	۰.۰۰۰	۴.۷۴۰	۶۱.۷۳	فرضیه ۱

Source: authors

فرضیه ۲: به نظر می‌رسد در فضا‌های شهری عمومی فاقد نور محله کبابیان، رفتارهای تخریب کارانه بیشتری روی می‌دهد.

براساس نتایج مندرج در جدول شماره ۹ مقدار معناداری ۰.۰۰۰ بدست آمده است که کوچکتر از سطح خطا (۰/۰۵) محاسبه شده است. بنابراین موارد فرض صفر رد می‌شود. همچنین حد بالا و پائین فاصله اطمینان مقداری بزرگتر از صفر بوده (مثبت) و با عنایت به اینکه مقدار میانگین عددی بزرگتر ۳ بدست آمده است ادعای پژوهش تأیید می‌شود. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت در فضا‌های شهری عمومی فاقد نور محله کبابیان، رفتارهای تخریب کارانه بیشتری روی می‌دهد و این فرضیه تأیید می‌گردد.

جدول ۹: نتایج آزمون t تک نمونه فرضیه دوم پژوهش

فاصله اطمینان ۹۵٪		مقدار معناداری	میانگین	مقدار t	فرضیه‌های پژوهش
حد پائین	حد بالا				
۱.۵۴	۱.۷۶	۰.۰۰۰	۴.۶۵	۲۹.۳۷	فرضیه ۲

Source: authors

فرضیه ۳: به نظر می‌رسد که وجود علائم و نشانه‌های تخریب در فضاهای شهری محله کبایان، موجب افزایش رفتارهای تخریب کارانه می‌شود.

براساس نتایج مندرج در جدول شماره ۱۰ مقدار معناداری ۰.۰۰۰ بدست آمده است که کوچکتر از سطح خطا (۰/۰۵) محاسبه شده است. بنابراین موارد فرض صفر رد می‌شود. همچنین حد بالا و پائین فاصله اطمینان مقداری بزرگتر از صفر بوده (مثبت) و با عنایت به اینکه مقدار میانگین عددی بزرگتر ۳ بدست آمده است ادعای پژوهش تأیید می‌شود. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت وجود علائم و نشانه‌های تخریب در فضاهای شهری مورد مطالعه، موجب افزایش رفتارهای تخریب کارانه می‌شود و این فرضیه تأیید می‌گردد.

جدول ۱۰: نتایج آزمون t تک نمونه فرضیه سوم پژوهش

فاصله اطمینان ۹۵٪		مقدار معناداری	میانگین	مقدار t	فرضیه‌های پژوهش
حد پائین	حد بالا				
۱.۳۶	۱.۵۱	۰.۰۰۰	۴.۴۳۶	۳۸.۷۰	فرضیه ۳

Source: authors

فرضیه ۴: به نظر می‌رسد در عرصه مورد مطالعه، فضاهای شهری فاقد نظارت‌های عمومی، دارای نشانه‌های تخریب، رفتارهای تخریب کارانه بیشتر و امنیت کمتر و در نتیجه کیفیت فضایی کمتری نسبت به سایر فضاها وجود دارد. براساس نتایج مندرج در جدول شماره ۱۱ مقدار معناداری ۰.۰۰۰ بدست آمده است که کوچکتر از سطح خطا (۰/۰۵) محاسبه شده است. بنابراین موارد فرض صفر رد می‌شود. همچنین حد بالا و پائین فاصله اطمینان مقداری بزرگتر از صفر بوده (مثبت) و با عنایت به اینکه مقدار میانگین عددی بزرگتر ۳ بدست آمده است ادعای پژوهش تأیید می‌شود. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت در محله کبایان فضاهای شهری فاقد نظارت‌های عمومی، فاقد نورپردازی و دارای نشانه‌های تخریب، رفتارهای تخریب کارانه بیشتر، امنیت کمتر و سطح کیفیت کمتری نسبت به سایر فضاها وجود دارد و این فرضیه تأیید می‌گردد.

جدول ۱۱: نتایج آزمون t تک نمونه فرضیه چهارم پژوهش

فاصله اطمینان ۹۵٪		مقدار معناداری	میانگین	مقدار t	فرضیه‌های پژوهش
حد پائین	حد بالا				
۱.۶۸	۱.۸۰	۰.۰۰۰	۴.۷۵	۵۶.۹۸	فرضیه ۴

Source: authors

بطور خلاصه براساس نتایج مندرج در جدول شماره ۸ تا ۱۱ مقدار میانگین در تمامی موارد عددی بزرگتر ۳ بدست آمده است که حد وسط طیف لیکرت است. اما استناد به میانگین یک رویکرد قابل اتکای آماری نیست. بنابراین از آزمون میانگین جامعه استفاده شده است. مقدار معناداری در تمامی موارد کوچکتر از سطح خطا (۰/۰۵) محاسبه شده است. بنابراین در تمامی موارد فرض صفر رد می‌شود. همچنین حد بالا و پائین فاصله اطمینان در تمامی موارد مقداری بزرگتر از صفر بوده (مثبت) و بنابراین فرضیه‌های پژوهش تأیید می‌شود.

۶- نتیجه‌گیری و پیشنهادات:

در این پژوهش، سعی بر بررسی و سنجش عوامل محیطی و شرایط خاص مکانی بر میزان بروز رفتارهای تخریب گرایانه در عرصه‌های عمومی شهری شده است. که با توجه به مدل توصیفی کلارک و عوامل هشت گانه مؤثر بر وندالیسم، تحقیقات در گروه هفتم شرایط و موقعیت‌های مکانی و عوامل محیطی مؤثر بر تخریب گرایان انجام شده

است. سه دسته از متغیرهای عوامل محیطی عنوان شده، در شرایط محله کبایان به عنوان نمونه‌ای از جامعه شهری سنتی ایرانی، مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین با توجه به نظریه پنجره شکسته ویلسون و کلینگ، تأثیر متغیر وجود نشانه تخریب در فضای شهری بر میزان بروز تخریب گرایبی سنجیده شده است. با توجه به تحلیل داده‌های جمع آوری شده در جامعه مورد مطالعه می‌توان عنوان کرد که در محله کبایان، به عنوان نمونه‌ای از جامعه سنتی و قدیمی ایرانی، رفتارهای تخریب گرایانه می‌توانند تحت تأثیر عوامل محیطی قرار بگیرند. با توجه به متغیرهای محیطی مورد تحقیق، می‌توان بیان کرد که نبود نظارت‌های عمومی، نبود نورپردازی مناسب و وجود علائم و نشانه‌های تخریب در فضاهای شهری عمومی، موجب افزایش رفتارهای تخریب گرایانه می‌شود. همچنین از آنجایی که عامل امنیت لازمه فضاهای شهری با کیفیت مناسب و مطلوب می‌باشد، بنابراین کنترل رفتارهای تخریب گرایانه و همچنین کنترل عوامل محیطی مؤثر بر تخریب گرایبی در ایجاد امنیت و ارتقاء کیفیت فضاهای شهری مؤثر می‌باشند. ساکنان محله مورد مطالعه، فضاهای شهری فاقد نظارت‌های عمومی، فاقد نورپردازی و دارای نشانه‌های تخریب را دارای رفتارهای تخریب کارانه بیشتر و امنیت کمتر و فضاهای دارای امنیت ناشی از عوامل محیطی مؤثر بر تخریب گرایبی و امنیت حاصل از کنترل رفتارهای تخریب گرایانه را عرصه‌های عمومی شهری دارای کیفیت می‌دانند. همچنین ساکنین رضایت از محله مسکونی‌شان را در میزان امنیت موجود عنوان کرده و فضاهای دارای تخریب گرایبی را فضاهای نا امن دانسته‌اند. بنابراین می‌توان عنوان نمود نظریه‌های به کار گرفته شده در چارچوب نظری این تحقیق، در جامعه مورد مطالعه مصداق دارد. در رابطه با دستاوردهای پژوهش می‌توان چنین عنوان نمود: طراحی فضاهای عمومی شهری، باید به نحوی باشد که امکان نظارت عمومی افراد بر فضا ممکن باشد. چرا که نظارت ساکنین بر فضا در بازه‌های زمانی طولانی‌تری صورت می‌گیرد، که خود موجب ارتقاء امنیت و همچنین کاهش و یا تغییر مکان وقوع تخریب گرایبی می‌شود. بنابراین می‌توان عنوان کرد نظریه‌های به کار گرفته شده در چارچوب نظری این تحقیق، در جامعه مورد مطالعه - محله کبایان - نیز مصداق دارد. و می‌توان نتایج حاصل از این تحقیق را به فضاهای شهری و جوامع شهری مشابه با مطالعه موردی این پژوهش، تعمیم داد. به عبارتی محله کبایان به عنوان نمونه‌ای از فضاهای شهری قدیمی و کهن شهرسازی و معماری ایران و مردم ساکن در این محله به عنوان جامعه سنتی ایرانی مورد مطالعه قرار گرفتند، که انتظار می‌رود در نمونه‌های مشابه نیز متغیرهای عنوان شده، دارای رابطه‌ای مشابه با نتایج حاصل از این تحقیق داشته باشند. در همین راستا پیشنهاداتی عنوان شده است:

- ۱- طراحی باید به نحوی صورت گیرد که فرصت‌های نظارتی مانند: تراس، پنجره، مغازه‌های مشرف، محل عبور و مرور بودن، فضاهای دارای امتداد بصری و امکان نظارت و کنترل را فراهم آورد.
- ۲- به منظور کاهش نشانه‌های تخریب در فضاهای شهری، مکان‌های مشخص و تعریف شده‌ای را جهت نصب تبلیغات و اطلاعیه‌های مردمی در نظر گرفته شود.
- ۳- اختلاط مناسب کاربری در فضاهای شهری، موجب توزیع مناسب تردد و نظارت‌های عمومی در بازه‌های زمانی ۲۴ ساعته و بازه‌های زمانی هفتگی می‌شود. که خود موجب افزایش امنیت و همچنین کنترل تخریب گرایبی در راستای ارتقاء کیفیت فضاهای شهری می‌شود.

۴- چنانچه تجهیزات روشنایی از مصالح مقاوم در برابر تخریب استفاده نشوند، خود نیز مورد تخریب قرار می‌گیرند. که نه تنها موجب خاموشی و ایجاد فضاهای کم نور می‌شوند، بلکه به عنوان نشانه‌های تخریب، برای تخریب‌های بعدی عمل می‌کنند.

۵- وجود کاربری‌های فعال در شب، با توزیع مناسب در محله، موجب افزایش نظارت‌های عمومی بر فضا می‌شود و همچنین در ایجاد نور در شب مؤثر هستند. کاربری‌هایی همچون: رستوران، سینما، مسجد و... در فواصل مشخصی در فضاهای شهری قرار گیرد.

۶- از آنجا که در پاره‌ای موارد، دیوار نویسی به دلیل وجود ناگفته‌ها، حرف‌ها و آمل و آرزوهای فرد مخرب (وندال) و یا در دسته تخریب‌گرایی تفریحی قرار می‌گیرد، پیشنهاد می‌شود در فضاهای عمومی همچون پارک‌های شهری، مکان‌های مشخص و خاصی را جهت دیوارنویسی، نوشتن و یا نقاشی‌های دیواری در اختیار افراد گیرد. از این طریق می‌توان تا حدودی تخریب‌گرایی‌های تفریحی در غالب دیوارنویسی را کاهش و یا تغییر مکان داد.

References:

- Arjmand siahpoosh, ashagh, heydar abadi, abolghasem, Arjmand siahpoosh, bahareh, (2013). Effect of social factors on Vandalism behavior in student s andimeshk high school (with accent on social security). [in Persian] youngers sociality studies periodical. 9:23-46.
- Clarke, R. v.g. 1991. tracking vandalism. a home office research unit report, London.
- Fathi, Soroosh, Mohammadi, Hamed. (2011). Burgess, social foreignness & vandalistic behavior in youngers. [in Persian] Social research periodical. 13:157-171.
- Feizie. Mohsen, hosieni, seyed bagher, razzaghi asl. sina. (2009). Review of metods inveronment design for prevent of vandalism in space. [in Persian] Inveronment sience. 1:9-20
- Gehl, Jan. (2012). cities for people. [in Persian] Elmememar. first publication.
- Hafeznia, Mohammad Reza. (2013). An introduction to the research method in humanities. [in Persian] Center of research & development human science.
- Habibi, Arash, practical teaching lizerl. [in Persian], seceand edit. autumn 2013.
- Hauber, A.R. 1991, delinquency and vandalism in the netherland public transportation system. Economic research center. Netherlands.
- Janoren, patrise, (1998). Vandalism: global illness sabotage. [in Persian] Mahan, farrokh. Tehran: Daneshmand.
- Lewelyn davies. (2004). safer places: the planning system and crime prevention, [in Persian] mohsen, honarvar. Amin, Amini. Armanshahr.
- Marsh, P. et al (1996) "Football Violence In Europe", Amsterdam School For Social Issues Research Center.
- Mohseni tabrizi, alireza, (2001). catechism of vandalism. Review of finding a research. [In Persian] Sociality sience. 16:193-227.
- Mohseni Tabrizi, Alireza, (2005). Vandalism, basic of social psychology. [In Persian] Tehran: Iran.
- Mohseni Tabrizi, alireza, ghahremani, sohrab, yahak, sajjad. (2011). unprotected urban space & violence. [in Persian] Practical sociality. 22:51-70.
- Momeni, Aansour. (2002). Statistics & application in management. [in Persian] tehran: samt.
- Nayebi, Hooshang, seddigh sarvestani, rahmatollah, ghahremani, sohrab. (2010). influence unprotected urban space in violence behaiver. [in Persian] Disciplinary sience periodical. 1:199-231.
- Navvah, Abdolreza, Koopaii, Mohammad Bagher, (2013). Influence social & personality factors in tendency to vandalism in high shcool students s ahvaz. [In Persian] Studies Iran social development periodical. 4th years, 2.
- Pakzad, jahanshah, (2011). Rulebook urban space design in Iran. [In Persian] Tehran: shahidi publication.

- Poor jafar,mohammad reza,mahmoodi nejad,hadi,rafiean,mojtaba,ansari,mojtaba. (2008).improve Security Environment & decrease urban guilt with accent on C.P.T.E.D. [in Persian] engineering science international periodical s Elmosanat university.19,6: 73-82.
- Seddigh Sarvestani, Rahmatollah, (1993). Distance of inability to baseness. [In Persian] Research,Tehran university
- Timothy, C.and O'Shea.2006. Physical deterioration, disorder, and crime. university of south alabam
- Ward, colin.1973.vandalism. London: The Architectural Press.